

KICHIK YOSHLI O‘QUVCHILARDA TANQIDIY FIKRLASHNI RIVOJLANTIRUVCHI METODLAR

Ashurova Sojida Abdusamad qizi

Termiz davlat pedagogika instituti 4-bosqich talabasi

Annotatsiya. *Mazkur maqolada kichik yoshli o‘quvchilarda tanqidiy fikrlashni rivojlantirishning pedagogik ahamiyati, nazariy asoslari hamda uni shakllantirishga xizmat qiluvchi samarali metodlar tahlil qilinadi. Boshlang‘ich ta‘lim jarayonida “aqliy hujum”, “klaster”, “Venn diagrammasi”, “Insert”, “bahs-munozara” kabi metodlarning o‘quvchilarning tanqidiy fikrlashini shakllantirishdagi o‘rni yoritilgan.*

Kalit so‘zlar: *tanqidiy fikrlash, boshlang‘ich ta‘lim, interfaol metodlar, muammoli ta‘lim, tahliliy fikrlash, pedagogik texnologiya*

Abstract. *This article analyzes the pedagogical importance of developing critical thinking in young students, its theoretical foundations, and effective methods for its formation. The role of such methods as “brainstorming”, “cluster”, “Venn diagram”, “Insert”, “discussion” in the formation of critical thinking in students in the process of primary education is highlighted.*

Keywords: *critical thinking, problem-based learning, interactive methods, problem-based learning, analytical thinking, pedagogical technology.*

Аннотация. *В данной статье анализируется педагогическая значимость развития критического мышления у учащихся младших классов, его теоретические основы и эффективные методы формирования. Подчеркивается роль таких методов, как «мозговой штурм», «кластеризация», «диаграмма Венна», «вставка», «дискуссия» в формировании критического мышления учащихся в процессе начального образования.*

Ключевые слова: *критическое мышление, начальное образование, интерактивные методы, проблемно-ориентированное обучение, аналитическое мышление, педагогические технологии.*

Kirish. *Zamonaviy ta‘lim tizimining asosiy maqsadlaridan biri o‘quvchilarda mustaqil va tanqidiy fikrlash ko‘nikmalarini shakllantirishdir. Bugungi axborotga boy jamiyatda o‘quvchi nafaqat bilimlarni o‘zlashtirishi, balki ularni tahlil qilish, baholash va ulardan to‘g‘ri xulosa chiqarish qobiliyatiga ham ega bo‘lishi zarur. Tanqidiy fikrlash – bu muammoni turli nuqtai nazardan ko‘rib chiqish, dalillarga asoslangan qaror qabul qilish hamda o‘z fikrini asoslab bera olish jarayonidir. Boshlang‘ich ta‘lim bosqichi o‘quvchilarning tafakkuri shakllanadigan eng muhim davr hisoblanadi.*

Tanqidiy fikrlashning pedagogik mohiyati

Tanqidiy fikrlash – bu shaxsning ma‘lumotlarni tahlil qilish, muammoni anglash, dalillarni solishtirish va asosli xulosaga kelish qobiliyatidir. Ta‘lim jarayonida ushbu

ko'nikma o'quvchilarda mustaqil fikrlashni, ijodkorlikni va muammoli vaziyatlarni hal qilish kompetensiyasini rivojlantiradi.

Kichik yoshli o'quvchilarda tanqidiy fikrlashni rivojlantiruvchi metodlar:

1. Aqliy hujum (Brainstorming) metodi

Aqliy hujum metodi o'quvchilarning erkin fikr bildirishiga imkon yaratadi. Ushbu metod orqali o'quvchilar berilgan muammo yoki savol yuzasidan turli g'oyalarni ilgari suradilar. Natijada ularning ijodiy va tanqidiy fikrlash ko'nikmalari rivojlanadi.

2. Klaster metodi

Klaster metodi ma'lumotlarni tizimli ravishda guruhlashga yordam beradi. O'quvchilar mavzu markazida asosiy tushunchani yozib, uning atrofida unga bog'liq g'oyalarni joylashtiradilar. Bu usul o'quvchilarda mantiqiy bog'lanishlarni aniqlash va tahlil qilish qobiliyatini rivojlantiradi.

3. Venn diagrammasi

Venn diagrammasi ikki yoki undan ortiq tushunchalarni solishtirish va umumiy hamda farqli jihatlarini aniqlash uchun qo'llaniladi. Ushbu metod o'quvchilarning tahliliy fikrlashini rivojlantirishda samarali hisoblanadi.

4. Insert metodi

Insert metodi matn bilan ishlash jarayonida qo'llaniladi. O'quvchilar o'qigan ma'lumotlarini maxsus belgilar orqali tahlil qiladilar: V – bilaman, + – yangi ma'lumot, – – boshqacha o'ylayman, ? – savol tug'diradi.

5. Muammoli ta'lim metodi

Muammoli ta'lim jarayonida o'quvchilarga muayyan muammo yoki savol beriladi va ular mustaqil ravishda yechim topishga harakat qiladilar. Bunday yondashuv o'quvchilarning fikrlash jarayonini faollashtiradi hamda ularni mustaqil xulosa chiqarishga o'rgatadi.

Xulosa

Kichik yoshli o'quvchilarda tanqidiy fikrlashni rivojlantirish zamonaviy ta'limning muhim vazifalaridan biridir. Interfaol metodlardan foydalanish o'quvchilarning tafakkurini faollashtiradi hamda ularning intellektual rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Abdugarimova E. O'quvchilarda tanqidiy fikrlashni shakllantirish metodlari.
2. Orziqulov X., Abdurashidova D. Faol o'qitish metodlari orqali o'quvchilar tanqidiy fikrlashini rivojlantirish.
3. Zokirova M., Isaqova R. Boshlang'ich sinf o'quvchilarida kritik fikrlashni rivojlantirishning ahamiyati.
4. Qaynoatova Z. Erta yoshdagi o'quvchilarda tanqidiy fikrlashni shakllantirish.
5. Sayidova M. Development of critical thinking in the educational process and its significance.

6. Muydinova X., Istamova S. O‘quvchilarda tanqidiy fikrlashni shakllantirish metodlari.
7. Bozorova R. O‘quvchilarda mustaqil fikrlash ko‘nikmalarini shakllantirishda o‘qituvchining roli.